

папери, що обліковуються на певному рахунку у цінних паперах, та обмеження таких прав.

Таким чином ми визначили загальні засади депозитарного обліку цінних паперів, розглянули депозитарні операції які здійснюють Депозитарні установи та Центральний депозитарій та зробили аналіз рахунків які відкриваються депозитарною установою і зазначили межі їх застосування в практичній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про депозитарну систему Закон України від 06.07.2012 № 5178-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>.

2. Положення про провадження депозитарної діяльності від 23.04.2013 № 735 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1084-13>.

Подкур В. О., студентка гр. ПР-144

Козинець О. Г., к.і.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ТІЛЕСНІ ПОКАРАННЯ В ІСТОРІЇ РУСЬКОГО ПРАВА

Руське право являло собою добре створене, самостійне законодавство, яке суворо карало за злочини проти особи, власності. У широкому розумінні Руське право – це система права Київської Русі з усіма її джерелами, які були створені у IX – XIV ст., і пізніше продовжували діяти на українських землях Великого князівства Литовського. У вузькому розумінні Руським правом називалися залишки давньоруського права, які діяли на Холмській і Белзькій землях, захоплених Польщею у XIV ст., а також у Галичині після 1387 р. Недивлячись на те, що головною метою покарання за руським правом було відшкодування завданої шкоди, досить широко застосовувались і тілесні покарання.

Предметом дослідження у даній роботі – є система покарань у руському праві, зокрема один із видів – тілесні покарання.

Так, тілесні покарання – один із найдавніших заходів покарання, що полягав у спричиненні караній особі фізичного болю або каліцтва (відсікання рук, ніг, відрізування язика, виривання ніздрів, таврування тощо).

Майже всі покарання в колишні часи здійснювалися піблучно з виховною метою, щоб, дивлячись на муки злочинців, іншим не кортіло скоювати злочини.

Тілесні покарання у руському праві позначалися терміном «покута».

Головна мета покарання полягала у відшкодуванні завданої шкоди. Власне така мета і зумовлювала систему покарань. Вона була досить простою, хоча і пройшла певну еволюцію.

Основними цілями покарання були:

1) залякування (передбачалося, що за допомогою залякування жорстокими покараннями можна було утримати від учинення злочинів або навіть виправити злочинця);

2) відшкодування заподіяної шкоди й створення майнових вигод потерпілому за рахунок злочинця або його близьких;

3) заподіяння шкоди (страждань) злочинцю – відплата (здійснення з огляду на станову належність як потерпілого, так і злочинця; при рівному становищі їх у суспільстві – за принципом «око – за – око, зуб – за – зуб»).

«Руська правда» часів Київської Русі тілесних покарань не знала, за винятком кари для холопів за побиття вільної людини.

Так, тілесні й калічніцькі покарання не були притаманні найдавнішим системам руського права. Вони виникли, насамперед, у практиці церковних судів.

Також на Русі застосовувалися членушкодницькі покарання. До таких покарань, що калічили людей, належали відрізання вуха (за крадіжку в дворі короля або шляхтича), руки і, нарешті, таврування. Практикувалися виривання язика і відрізання носа. Також як тілесні покарання застосовувалися до простих людей биття батогом та биття різками.

За вказаними статтями та грамотами один палець відсікати за легку рану, два пальці лівої руки за татьбу в перший раз. Всю ліву руку по зап'ястя за дві татьби, за нанесення великої рани, за замах на свого пана і за третю крадіжку. Ліву руку і праву ногу – за один розбій, за церковну татьбу, за вбивство в бійці у п'яному вигляді, якщо при цьому скоєно було пограбчування збитого і за другу татьбу [2, с. 29].

Однією з перших історичних форм покарання була помста, яка спочатку мала тотальний характер і лише згодом еволюціонувала до принципу відплати – «око – за – око, зуб – за – зуб».

Покарання, спрямовані на здоров'я, також застосовувалися з найдавніших часів. «Руська правда» забороняла бити без княжого відома, але це означало тільки одне: тілесні покарання мала здійснювати влада. Про факти застосування тілесних покарань на Україні-Русі свідчить і те, що в окремих списках Руської правди слова «на поток» замінено словами «на бій». Аналогічну постанову містить і Судебник Казимира 1468 р. (ст. 19): «парубок» за першу «татьбу» отримує тілесну кару («пробити»). Фактичне узаконення цього виду покарань відбулося після смерті князя Ярослава – його сини постановили не вбивати злодія, а брати з нього штраф або «кнутом брешти развязав на санех».

Тілесні покарання, передбачені Литовським статутом і Магдебурзьким правом, виконував кат. Вирок мав бути виконаний у точній відповідності з приписами. В іншому разі катові могли пред'явити позов. Особа ката охоронялася світськими заканами і церквою.

При призначенні покарань особливо наочно виявлявся характер кримінального права як права-привілею. Так, якщо шляхтич умисно наніс рани або заподіяв каліцтво за принципом талону. Якщо просто людина поранила або побила шляхтича, то каралася відсіканням руки, а у випадку завдання каліцтва підлягала страті.

Тілесні покарання прийнято поділяти на калічицькі та болісні. При застосуванні калічицьких покарань засудженому завдавалося непоправне ушкодження тіла: відрубувалася рука, вухо, ніс або інший орган. Такі покарання мали служити залякуванням для інших, а також назавжди накладали своєрідне тавро на засудженого, попереджуючи усіх про його колишню злочинну діяльність.

Відсікання вух завдавалося головним чином з метою затаврувати злочинця, накласти на нього позначку. Закон наказував людям по торгах і площам, щоб ніхто не тримав людей з різаними вухами, якщо у них немає листа (свідцтва), що вони вже покарані за свою провину. Покарання це було у великому ході. По Уложенню 1643 р. сікли вуха шахраям і тим, які грають в карти і програючи крадуть, людей ріжуть, грабують, шапки зривають; ще різали вуха злодіям за 3-ю крадіжку риби з садка і ставка; одне ліве вухо відсікали за першу татьбу; а за другу і за один розбій відсікали і праве. Пізніше призначали сікти вуха за вбивство в бійці за п'яним ділом, грошовим злодіям, учасникам, бунтів і повстань [2, с. 30].

До болісних покарань відносилися побиття батогом або різками. Воно могло відбуватися біля ганебного стовпа. Кількість ударів законом і судом не визначалася. Тілесні покарання застосовувались в основному до простих людей. Шляхтич, що побував у руках ката, зустрічав своє шляхетство.

Кнут зустрічається у всіх законодавчих пам'ятках того часу і носить терміни «жорстоке покарання», «торгова страта», або просто встановлювали «бити, сікти батогом» [2, с. 33].

Для руського права було характерне встановлення виду покарання без визначення його міри. Воно відрізнялося значною суворістю. Переважно досить

сворими були тілесні покарання, які в залежності від мети поділялися на болючі (побиття киями) і калічницькі (відсікання носа, вух, кінцівок таврування). За крадіжку, заподіяння тілесних ушкоджень часто карали покаліченням – ламали руку або ногу. Покаліченнями були – відрубання руки, ноги, відрізання носа, вуха, губи, язика, вибиття зуба, виколення ока тощо.

Таким чином, тілесні покарання не були притаманні найдавнішим системам руського права. Вони виникли, насамперед, у практиці церковних судів і з'явилися на Русі з поширенням візантійського законодавства. «Руська правда» часів Київської Русі тілесних покарань не знала, за винятком кари для холопів за побиття вільної людини. Тілесні покарання у праві позначалися терміном «покута». Головною метою за руським правом було відшкодування завданої шкоди. При призначенні покарань особливо наочно виявлявся характер кримінального права як права-привілею.

Список використаних джерел:

1. Бойко І. Й. Державний лад і право Київської Русі. – Львів: Вид-во юрид. фак. ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – 67 с.
2. Евреинов Н. История телесных наказаний в России: Репринтное издание. – Белгород: Пилигрим, 1994. – 235 с.
3. Захарченко П. П. Київська Русь: державний устрій, суспільний лад та основні риси права//Історія України. – 2002. - №7. – С. 4-6
4. Кудін С. Поняття злочину в кримінальному праві Київської Русі. – 2000. - №7. – С. 101-104.
5. Чубатий М. Огляд історії українського права: Історія джерел та державного права / За ред. В.Іваненка. – Мюнхен; Київ: УБУ, 1994. – 224 с.

Покотило Л. А., студентка гр. П-101

Барабаш А. Г., к.ю.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет

ПОНЯТТЯ І ПРАВОВА ОСНОВА ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Припинення суб'єкта підприємницької діяльності є таким же закономірним та органічним процесом, як і створення. Загальним питанням припинення суб'єктів господарювання (юридичних осіб) присвячено норми ГК України (ст. 59) та Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), зокрема ст. 104-112. А спеціальні положення, що регламентують виключення суб'єктів підприємницької діяльності з Єдиного державного реєстру, містяться в ст. 33-41 Закону України (далі Закон) "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців" [2].

Прийняття зазначеного Закону та включення відповідних норм у ГК України та ЦК України спрямовано на врегулювання процедури припинення. Однак положення, що в них містяться, розрізнені, не завжди узгоджені, а в деяких випадках зовсім не регулюють відносини, які складаються в процесі припинення суб'єктів господарювання – юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. На практиці це створює труднощі для таких осіб та державних органів, що беруть участь у цьому процесі. Отже, є нагальна необхідність удосконалити нормативну базу.

Перш за все це стосується співвідношення понять "припинення суб'єкта господарювання" (ст. 59 ГК України), "припинення – юридичної особи" (ст. 104 ЦК України, ст. 33 Закону), "припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця" (розділ VI Закону), що використовуються для визначення фактичного припинення існування суб'єкта господарювання – юридичної особи та позбавлення фізичної особи статусу підприємця. Одні вчені застосовують перше поняття (В.С. Щербина) [3, с. 100-105], інші – "припинення юридичної особи", посилаючись на те, що поняття "припинення суб'єкта господарювання" взагалі законодавством не